

Most „Rialto“ w Benátkách.

Málo které jiné město země této zachovalo ze zlatého čili kvetavého věku svého tolik znamenitých památek stavitelských, jako Benátky. Někdejší dům v něm se spatřuje, jehož šířka sotva dvě nebo troje oken vyháší, magicí nicméně do sebe, při zhlédnutí tak i jednotlivých částí, cosi velkého a krásného. Na palácích pak sledují nejen vlněná ozdobení oken a pavlance (altány), nýbrž celá průčelí (fády) budovy z tesaného kamene, bez zednického díla, zvěšány jsou, nadto pak, stogilí přetní strana takového paláce o sobě, obložená toto po obou stranách zřetelně dvěma okny i nazad se vztahuje. Mnohé z těchto paláců a domů nyní ovšem v zanedbaném a porušeném stavu se nacházejí. Některé z nich i docela se rozpadávají a baurají, protože magistéřegich zbudili, aniž uhlád na opravování krovu věsti mohli. Neboť zachováni se jen krov v dobrém stavu, stavení takové, z nejpěknější látky nahoru vybudané, mnohá století v celesti potrvati může. Trvanlivost tato vlněných domů a budov w Benátkách, mohavých vždy ještě po mnohá století w ozdobě své se stvítí, připisuje se výbornému kamennému, pocházejícímu z Istrii, kterým přes mnohá století nezměněná a na zřetel upevňují.

A nejvýtečnějším veřejným budovám všim právem i pověstu w celém světě most, gmenovaný mostem Rialto (Ponte di Rialto), připočten býti musí. Záležít on z jediného mramorového obluku, nad velkým průlivem rozlitého. Látka (chorda, Sehne) obluku toho obnáší 83 římských střevců (15 římských střevců se rovná 14 wdenšým), výška nad prostředním pozdvižením vody 18½ sít. a šířka 38 střevců. Po 50ti stupních vystupuje se nahoru a po tolikýchže sestupuje dolů. Most tento za vládky dožety Pa skala Sicogny léta 1591 od Antonjána da Ponte vystaven gest. Nejkrásnější pohlední na gest po straně, z průlivu samého. Politování hodné gest, že most tento dvo- gím poradím otowem frýřých špinavých trámů, na něm rozložených, zohyžden gest. Wgmané nářetí šv. Marka, most Rialto w celých Benátkách uveb- štěgi nawštetwován býwá, gebnal proto, že zde hlavní spogej gest mezi oběma polowicema města velkým průlivem rozdwogeného, gebnal také, že w blízkosti jeho nachází se přístaviště lodí, městu tomuto po- trawu dowážegících.

Náboženství Sigemunské čili Lamaiské.

Dávno před Kristem narodil se na břehu svatě řeky Gangesu z rodu knížecího prorok Sigemuni čili Džaldžemuni, jinak Š o nazwaný. Gij z mládí marnost tohoto světa poznávaje, odebral se, mace věku svého let bewatenácte, mezi paustenijly svého frage, který dědicnau glau ob starodáwna mandroiti bedlivě pěstowali. Tu pobym několi let a wučiti se prawdám zásadnjm wšech wzněšených wěd, dostal gest zpráwu o aumetj svého otce. Š wrátil se tedy do vlasti své, perony w srdci chowage aumysl, wučiti fragany své mandrosti, gij byl mezi mudrci paustenijly nabyl, a zjisti s nimi wšechy swatě prawdy, o nichž w srdci swém gest byl přesvědčen. Ugaw se spráwy wpadlého naň prawem dědicnau knížecstwj, založil nowé náboženství, o kterém přemnoho luh sepsal. Wyučowal lid znáti Boha co bytnost nevyšší, pralátku wšech wěcí, genž gest od wěčnosti newiditelná, nepochopitelná, wšemohaučj, dobrotná, spravedlivá, milosrdná a má pečatek swýj od sebe. Gšanci nade wšechto wesebenj zwššena, nemáje w obraze předstawaena býti, toliko gegj vlastnosti dagj se wyobraziti a welebiti se mohau. Zhyhlel to počatek wněžšího modloslužebnictwj následownjšk učitele Š o. Učil lid o přechodě dušj a gich nesmrtnosti, debrým po smrti náhradu připomínaje, zlym pak mutami hroze, neyčistějšj slauky utravnictwj wystawowal, galož gest „Šnaz sebe samého zničiti; neb přestaw býti nečjm pro sebe, žanes se bohem a zbljžš se do geho bytnosti.“ Článek, genuž šristus netoliko sám wyučowal ška: „Zavřij sebe samého,“ nobřj geg i co přikázánj slauky k bližnjmu za základ postawil swému náboženství, nabljžege, že člowěk ne sobě, ale člowěčenstwu žije.

By nad učenjím geho bděl, založil Š o bezjenný řád Braminůw, gehož členowé slugi mimo Indie Lamowé. Zuvřowal prý učenj swé i diwy, přecež geg lid hneď za žiwa co boha čtil, který lahodjei genu bůd ať snad byl tuze slabým wywratiti, ne méně před smrtj swau dwěma neymilejšjim učednjškům, že toliko obyčejným gest smrtelnjškem, zgewil. Náboženstwj geho rozšířilo se po mnoha fraguách Indie, se změnami nepatrlnými przaly ge i Tibet a část weliká Čjny. We dwanaćtem stoletj i do Mongolie, a odtud dále do polednj Sibirie, nynějšjho Selska, se wedralo, owšem hrubě spotoworeno swými kněžjmi. Za příklad geho uchylenj od prawdnjho učenj slaužitj máje, že mimo nevyšší bytnosti weliké množstwj podyzených duchůw připaušty, bydlících na hoře Suimer, gegjšto powrch gšancj střednjm pautem zeměkaule spolu s obklopugjčjmi gi zlatými hřebeny hor, roztahuge se na 14266 mil do každé ze čtyř částj swěta. Na gegich koncich panugj čtyři Tengherowé, čili dlé Mongolůw chanowé Racha-ransj: Zulkusšar, Pačibu, Čemidsan a Romtosšere, gichžto žiwot trwá let 2500. Gšanci oni postawj 125 jáhů wšocj a bdejj nad štěstjím lidj. Wyobrazugi ge následowně: Zulkusšar, twáře čerwoné; drjž w obau rukau hada winaučjho se; Pačibu, twáře bjlé, má w prawé ruce stjnjto, w lewé mys; Čemidsan, twáře modré meč w rukau drjž; Romtosšere pak, gša twáře zlaté hrá na šyce. Ragj Sigemunowé i svého Herulesa, který Mongolům slowe Gesšer Chan, Čjním zas Huang-jue. W osobu tuto prý se proměnil Burčan (bůžet prwnj třjdy) Arabau čili

Eugastiri, ginž zase bůžet nižší třjdy towaryšit mu w způsobě brzo koně, brzo slauy neb sandruha atd. Přisěle on na swět pro wylázenj dešeti šlych wěcí, a gest posawáde ochráncem manjuršce dynastie w Čjné, kde až posawád wjra panuge, Huang-jue nikoli nesumřel, ale swým časem opět se zgewj.

Počstagi Sigemunowé dešet těžkých hřjchůw čili skutkůw čerwých, geg dešj na tre: 1) tělesné, genž glau; wražda, laupez a wílnost; 2) slowné, galo: slau, pomlwa, nečistě řeč a wephřjžky; pak 3) dušewné, totiž: mla, záwist a odchylenj se od předpisů náboženstwj.

Těmto naproti stawj dešet dobrých čili bjlych skutkůw. Wražda netoliko sobě rowného člowěka, alebrj i dle nauky o přechodě dušj neymenšjho stwořenj za hřjch se pokládá. Žadnj Lama ani pobožnj Sigemun neopowaji se sám gateloti stwořenj zabiti, ačkoliv ed gineho zabiti za posrm pojiwá; Indowé zas, u kterých tatěž nauka panuge, toliko rostlwanj se žijí. Dle toho uwažuge každj za poměnost swau, netoliko člowěka, ale i mušku, motylka atd., ob smrti wylwoboditi. Zj gšau přjčiny, které wodj Sigemunůw k oswoboženj ptáškůw a ryb, by ge to i čelowěka státi mělo. Wel před sto lety do Čjny putugjčj widěl na břehu Selenjž w Zetudě gubernii seděti starce mezi chlapy ryb šowjčjmi, an wšechy chyceně ryby gim odkupowal a zpět do wody pauštel. Bol to indjch Bramin přjstj dle učiwěného slibu s netterými fragany k učenj skutuchty (tamnějšjho welikolněge náboženstwj lamaiského). Na otázkj genu přeloženě dal za odpowěd, že činj podle předpisů swé wjry; mohly to býti duše zemřelých geho přátel proměněné w ryby. Podobně wěci i nowějšj cestowatelé wyprawugj.

Kněžjmi náboženstwj tohoto gšau Lamowé. Šdofelino do řádu gich wstaupti mjj, učj se dešce gšayfu Tibetanskému, we kterém swatě gich kuby glau sepsauy, tež i bráti na dutých nástrozech. Předstawanj gšau gim Čhubilganowé a Šutuchowé, a neyšj gich hlawan gest Dalai Lama, genž swé sjdlo má w Čhla s se we welikém Tibetu. Tam postawen gest chrám Budala na wrcholi hory Pasmur. Weliké a spanilé paláce, ulice a náměstj, wzbuzugi lidšau zvědawost. Nachází se w Tibetu chrámů, zwláštj gměno magjčjch, na 3000. Lama tam žije 84,000. Dalai Lama za žiwa co bůh čtěl neobmezeně Tibetem wladě, poplatnj wšak gest čjari čjněm. Před wěky byl gest neyšjším kněžem w Tibetu tak řečeny Bang-čang čili Bogdo Lama, z přjčiny wšak připauštenj po hlauj ženského se stawu duchownjmu powstalo šisma čili rozdwogenj, a Lamowé půlnocnjho čili welikého Tibetu wzali sobě od samého Sigemuna nadchnutého člowěka za Dalai Lamu, který netoliko proti Bogdo Lamowi se udrjel, anobřj i wětšj nabyl důstojnosti. Nynj gest sjdlem Bogdo Lamowým wjsta Džesi Lumbó w malém Tibetu, kde nádherně wykawen gest chrám, z něhož wšelikere modlitby přjmo k němu se wznášegj. Tyto dvě hlauy šigemunského náboženstwj žijí w uplné swornosti, wšokliw geden z nich po stonánj swém w giněm se těle zgewj, druhj swé pojehnánj mu zasle. W Japanu zastupuge Dairi mjjto Dalai Lamowo. Nejbližšj w důstojnstwj gšau těmto arcibiskupnějšj tak nazwanj Šutuchowé, gšauce prawcowé duchownj gednotlwyh fragin. W každém Šutuchowj má swág býti gině

bojstwi, pročež i ten z nich, který nadechnut gest mocnější bymostí, nad jiné má větší hodnost. Gfaut w takové wážnosti u lidu, že ku přivstání nowé odrozeného skutuchy nescijícího počet lidu obecného Lamow ze wšech fragin se shromážděge, kterých on Mahoslawoj. Odrozenj Dalai neb Bagda Lamj azeb něgakého skutuchy stává se následujícím způsobem. Keystaršj Lamowé wygdau hledat chlapce, w gehož tělo byl wstoupil duch zemřelého, podobně jako starj Egypťané hledali nowého Ufisa. Chlapec takový we znamenité a bohaté rodině se nagne, an jim vláda čijnjá hledati pomáhá. Wychowán byw dle budaucjho powolání swého, s welikau slawností na místo své šjdelnj býwá doprovázen, lid se sbíhá, by geho pjezdání dossil, a cesta geho podobá se wítězoslawnému průvodu. Kdýž bogde určeného místa, kladau před něj Lamowé, genž přednějšého welikofněge obsluhowali, některé věci, které on denně potřebowati mýslal, pomýšlisse ge s gínými, nácež nowy pašjž duchownj cizé obstruge a po prawých sáhá. Dáv jim na gewo, že w něm stutečně duch zemřelého obývá, s welikau radostí býwá přigat. Uctiwost, která se hlawnám sfigemnstého náboženstwj od lidu proufazuje, gest nadobycěgná. Magj za to, že jim minulost, přjetomnost i budaucnost gest známá, a u některých Mongolow panuge powěra, že gich skutuch a s měřicem swau podobu mēnj, posla z toho, že ten swatý umj mřomú twat swau neustazuje; dosazen na kolec pastýřstwj nemydžj z paláců swých, žiwot swog trawj to nepřetržené lenosti a požíwání swětšých rozkošj. — Chubil ganowé, genž magj po skutuchte ch nejwětšj důstojnost, gšau představení chrámům znamenitějšim.

Někdele města Chlasšy gest i klášter panenšj, gehož představená má titul Pagmu čili skutuchtaí. Narodila přj se z hwězdy půlnoční.

(Zámětel budaucně.)

Rozličnosti.

Kotel. W piwowáre pana Meura w Londýně prasknul roku 1814 na podzim piwnj kotel. Piwo stihlo gednu stranu piwowáru a wice sausednjch menšjch domů; také mnoho lidí se potopilo, gakož se o tom we wšech novinách čísti mohlo. W tomto piwowáre nalezá se gedna bečka, vpatřena sedmi obrucemi, z nichž každá 60 centnérů wáží. W nj může 30 párů podobně tancowati, a pro diwáky gestě dost místa žbude. Přegata se 36 děly může w nj plovati.

Diamanty. Nejwětšj, neznamenítejšj a neznamějšj diamanty gšau: 1) Welikého Mošula indického; wáží 280 karat. Tavernier cenil ho před sto lěty na 6 millionů, přišel ale k ztracenj. 2) Rusťy gest nyní nejwětšj a nejkrásnějšj. Nalezal se někdy w oku boha Brány w oné znamenité fosse chrámu šeringanšého w Indii. Roku 1772 koupila geg ruská císařowna Kateřina za 12 tun zlata a 4000 rublů ročníj důchod. Tento diamant gest weliký čistý, krásně hraničej borem a jako holubj weges weliký. Gest do ruského jezla swrchu přidělan. 3) Florentinšj, s welikost wlastěho ořechu, přišel ze Florence do Widenšé posladnice, wáží 139 karat. gest čistý a pěkné formy. Tavernier cenil ho na 1 million 43,000 zl. šr. 4) Francouzšj, nepřeknějšj okrasa formy francouzšj; brausenjm dosáhl takového ohně, že wšechy ostatnj lameny zatemnil. Gest čytrhanný, rohy gšau ale zatulacené. Stěny

gšau 14 linij bílané a 9 wysoké; wáží 137 karat. 5) Portugálšj diamant 215 karat. wáží, gest neobyčejně krásný. W posladu krále portugálšého nalezá se červený diamant, genž přj 1680 karat. číli 12 1/2 uncj wáží a neocenný gest.

Slawnj chrám w Remessi.

Remes, od Paríže 15 mil sewerowchodně vzdálené, as 32,000 obywatelů počítajíc staroslawné město, ozdobeno gest gednjm z nejslawnějšjch chrámů we francouzšj zemi, genž mezi neplešj slawenj gotického, starým oblíbeného slohu náleží, a Francouzům zwlastě z toho ohledu památným býti musí, že w něm gij od nejstaršjch wěků gegich králowé byli forumováni a na králowstwj sw. elegem pomazáni.

Wystawen byl z počátku 13ho stoletj ustanowenjm tehdejšjho arcibiskupa remesšého, Gindricha z Braiuu, který sám k němu položil základnj lámen. Slawba hlawnjch geho částj trwala 30 let, ačkoliv teprwa w 15tém stoletj wšechy geho zewnitřnj okrasy a pobočnj pyramidy, wjžky atd. úplně byly dostawěny. Ti dva stawitelé, kterjžto sobě wywebenjm toho ohromného a wýtečného díla trwanlivě slawy dobyli, gmenugi se Eibergier a Robert de Soucy. Prwnj wystawel ždej wyobrazenau přednj stranu, wěže 253 šr. wysoké, festelnj hlawnj a posranuj lodě; druhý pal desončil trjžowanu chodbu, přistawel wysoky šar čili presbyterium, a kaple kolem něho umjštené. Podiwu hodné wywebenj od wážíwých stawitelšjch podob, bohatá ozdobnost gednotlivých částek a gich dobrý sauměr, gimž se k celku desonale ufončenému magj, swědčj o wýtečném wřusu, gaty tehdaž we Francouzjch panowal, a o diwstipu obau umělců. — Z gednotlivých částek toho chrámu, genž stawitelškau wýtečností wynikaj, zwlastnj pozor wzbuzuge 10 pyramid, genžto z přednj strany obě wěže až do 50 šr. wjžšj obliěnglice, nic wjše, než 16 čtwerceých štřewjch welikau šrednj plochu zaujmaj. Weliké podiwenj wzbuzowalo tež neobyčejně, wzájemně přjsobenj zwuku gednoho z býwalých 12 zwonů we wěždž s prwnjm oblaudem pěti ku poslednj postawených pyramid; neboť kdykoli s pátým zwonem nad welikým wšicim zwonili, třásl a pohybowal se znamenitý oblaud s pyramidau podlé každého uderenj zwonu, ačkoliv 10 štřewjčů od wěže, a as 40 šr. pod tímto zwonem stál, a žádné gine, widitelné spogenj ku k wyžpřowání nebylo. Zwonili si se s druhými zwony, nebylo nic k pozorowání. Přjredzpřicowé a stawitelowé nemohli si to ngat wyswětliti; a když cár Petr Weliký r. 1717 tento chrám nawštrjwil, s nemalým podiwenjm se zastawil, gať třesenj stupňů pod nohama pocjtil. — Z historických památek, genžto chrám tento oslawugj, forumováni francouzšjch králů zwlastnjho pozoru zasluhugi, genžto dle ngjstowání francouzšjch kronikářů přj prwnj příklad dalj oslawenj počátku vlády křesťanšjch panownjů církewnjmi obřady; když tetíž Chlodwjk (Clowis) prwnj zastadatel nynějšj francouzšj říše, zardim r. 486 poslednj žyitel tímto vlady z Gallie, a welikau část této weliké země sobě podobow, od sw. Remigia, biskupa remesšého na křesťanstwu wjrn obrácen, prwnjm křesťanstwým panownjm střednj Europy se stal. Razwal se ochrancem církwe, a pod tau zámkau bogowaw se sausedy, swau říši rozšjrowal a upewnil. Dégopisci wšak teprwa na rok 752 na začátku panowání krále Pipina wřstowně o takové slaw-

(Hlavní chrám w Nemesi.)

noši jmění svůj, připomínající, že od sw. Bonifacia, biskupa w Nemesi, královské pomazání obdržel. Později ve 12tém století vynalil Ludw. VII. pro obřady při této slavnosti zvlášť určená pravidla, kteráž do letopisů byla zapísána. Místní pozdější králové byli podle nich na království sw. olem pomazáni a korunováni, a také Karel X. r. 1825 dne 29. března jimi se řídil.

U první francouzské revoluce bylo arcibiskupství zrušeno, chrám tento mnohých ozdob zbaven, a téměř všecko náhrobí při korunovaci užíváno zničeno. Velice památne pro nás Slovany jest to, že kniha, na níž králové francouzští přísahu sládali, a kteráž též w revoluční bunti vošla, obsahovala ewangelium — slowanské. Všech čtyř ewangelia byly w ní psané po jednom slupci literau glagolitském, po druhém literau kyrillském. Musela buď z 11ho neb 12ho věku pocházeti, kdy vsal a gal se do Francouz dostala, a galským způsobem této swaté wáznosti dosáhla, (celkové Fran-

couz sami ani neměli, co obsahuje, a w galské řeči jest psána), žádný bez pedynosti wyzpytovati nemůže. — O swatém olegi, jímž králové byli pomazáni, pověst praví, že ho sw. Remigius z nebe obdržel, kdy král Chlodwika křtiti chtěl. Byl po všedá století w křistálové nádobě chován, w njžto wěkem tak seschl a ztvrdnul, že, kdy ho k pomazání krále potřebovali, slatou lopatkou po laufu býwal wydloubán. Věku, w němž se rozplynul, červenou barvu zdelil. Roku 1793 pak w hrozné době první revoluce přišel do Nemesi wyslanec národního shromáždění, hrob sw. Remigia, w němž tento sw. oleg byl uchován, násilně dal otewřiti, a nádobu tuto na wětegném náměstí rozláci. Gistý kněz a jeden městský rada vsal dříve zprokřetenosti něco toho ztvrdlého oleje z nádoby wyndali, a bedlivě uchránili, kterážto zbytky r. 1819 opět do hrobu sw. Remigia dodány byly.